

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
15 aprilie st. v.
27 aprilie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 15.

ANUL XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Cuvântul morții.

— Nuvelă. —

I.

Tatăl ședea pe un scaunel cu trei picioare; mama pe velința de jos țesută de densă, ér la mijloc, între dênșii, se rêsșetă un copilăș ca de vr'un an și jumătate.

Gras, rumen, vioiu, se rêsșogoliá din albie până la mama care se plecá spre el și-i ridea, spunându-i cele mai dulci numiri de desmierdare; reintrá în albie și se da de cealaltá parte ca să primescá și desmierdările tatălui, pe care-l mai apucá și de barbă, pentru varietatea petrecerii lui; atunci tatál scotea hohote de ris puternice, îl stringea la sân, îl asvêliá în sus și-l prindea în brațe; — nu mai putea de bucnrie, de plăcere, de dragoste pentru odrasla lui.

Erá și drăgálaș, batá-l norocu. Avea un căpușor rotund imbrăcat cu tufe de păr negru creș și lucios, móle ca firele de borangic ce scotea mamá-sa în fiecare an dela gândacii sei; ochi mari verși în tăietura migdalei, cu gene lungi și sprincenele ușurel imbinat. Pelita cea nebătută de vânt și nearsă de sóre, îi erá albă și strevêdtóre ca o aripă de flutur; fața grásulie, cu doi bujori cari-i dádeau un aer plin de sănătate. Gura-i mică ridea cu atâta gingășie și-i făcea de-oparte și de alta doue gropițe așá de drăgálașe, cât își viniá să-l mánanci în sárutári...

Un pictor s'ar fi oprit cu admirație în fața acestui cap, tip de frumusețe copilărescă.

Tatăl erá 'nalt, c'o musculaturá puternică, de-o talie atletică; înlățșare cinstită și harnică; om al muncii și al casei.

Mama, înaltă dar gingașă, avea aerul de supunere și de dragoste liniștită al femeiei care pare a nu fi alcătuită decât pentru casă și copii: petrecerea ei este când își botéză copilul nou-născut, la ziua ei și-a lui bărbatu-seu. Ér când vr'un fin, ori vr'o cumătrá o poștesce la vr'un chef, se uitá 'n ochii bărbatului, să cetescá invoirea și numai atunci o trage inima să petrecá.

Traii lor e liniștit.

Bărbatul plecá din đori de đí la binale, căci e zidar, bun meșter și câștigá de multe ori în vremea verei și câte opt lei pe đí, și érna se indeletniceșce cu strungăria; ea, vèra cu gândacii și érna cu rêsboiul.

Au doue odái, bucătărie, șopron pentru adăpostitul unei vaci și a doi cai, și o magazióră pentru uneltele lui.

Bogăție nu, dar óre-care belșug se aflá totdeuna

în casa lor; de-o parte pun pentru đile de bôlá dómne fereșce, și pentru drăguțul de copil, asupra cărui se stringe, ca o comóră, totá grijea, totá dragostea și totá nădejdea lor.

Și apoi, cum să nu puie de-o parte când nu aveau nici un vițiu? El dór de se îmbetá, și numai de patru ori pe an.

II.

E cătră apus de sóre. Bărbatul s'a lăsat de lucru mai de vreme ca de obicei. E obosit, dar își uitá de obosela trupului, odată ce sufletul i se îmbetá, i se întăreșce par' că și i se innaltá la bucuriile dulci ce i le dá băietașul lui.

Prin ferestra care cade spre apus pètrunde un lung mánuchi de raze, care d'aureșce fundul odăei și în cadrul cărui jócá, colorată în roș și auriu, o pulbere nesimțită.

Grupul tatălui și al mamei, privit mai departe, pare un tablou de școlá olandeză a lui Van-Dych séu Rembrandt.

Pe o saltea, în fundul odăei, — contrast al priveliștei de mulțămire în care omul uitá de cealaltá lume, — se mișcă în tăcere și geme innăbușit o formă omenescă.

Când razele sórelui ajung și 'n colțul acesta, forma face o mișcare vióe și se ridicá...

Pe fondul roș-auriu se desemnezá atunci o figură lungăretă, plină de sbircituri, sápate adânc de vèrstá și de suferință, galbenă ca móștele de prin cutiile bisericilor, cu ochii adâncáți în orbite osóse, ochi fără nici o strălucire, căđuți din albastrul de odinióră într'un cenușiu urít, — iconă a slăbiciunii și a chinului.

Răzđematá într'o mână, bètrána se uitá la fiu-seu, la norá și la nepoței; risul mititelului, înfățșarea lor cea plină de bucurie, luminá sufletescă în lumina cerescă, — îi aduce pe buzele veștedite un zímber care se sfêrși într'un gémêt, — razá ce trece peste-o ruină și se pierde, lăsând ruina în acelaș in-tunicer de mai nainte.

În scurta mișcare, care-i cheltuise înse multá putere din puținul ce-i mai rêmăsese, suferințele i se ascuțirá și strímăturile durerilor începúră a-i adânci și mai mult sbirciturile.

Ar fi strigat, — dar de ce-ar fi turburat înzădar momentele atât de dulci ale alor sei? Căđu atunci cu fața în jos pe brânci, își innăbuși gemetele și rêmase în nemișcare.

Copilul, obosit de nebunii, se lipise de sfnul mamei și începuse să ațipescá; mamá-sa îl leganá în-cet, căutându-i ca în întéile đile de légán, — ér tatál, rezemat de căpètéiul patului, se uitá zímbitor la

copil și la femei, și-i păreau și el și ea, cu mult mai dragi, mai ales densa.

De și robust, Grigore era simțitor. Mâna largă și spornică la muncă, suflet tare și duios pentru por-niri bune.

Luase din dragoste pe Maranda lui, dar nu-i pre arătase, după cununie, că firea-i era așa; dar de la venirea în casă a copilului, tot ce era îndărătnicie, asprime, iuțelă, se topise la căldura unei simțiri noue, răsărită în sufletul lui; dragostea părintească, și o dragoste blândă, sfiosă, ca de femei-mamă, puternică pe urmă și fierbinte, ca organizația și ca sângele lui.

Mai înainte se gândia să strângă într'un chip instinctiv, fără țintă anume; cum i se născu drăgălașul Fănică, dorul d'a stringe se concretiză, — avea pentru cine, avea o țintă și își indoii șilintele, de ore ce viața e scurlă, vremea trece repede de nici nu-i prinzi de veste, de nici nu simți când copilul de eri, e astăzi flăcău, și din acest scump odor de copil el voia să facă un om, adecă învățat și bogat.

De câte ori nu simțise în sufletul lui ca un fel de părere de reu, că nu învățase carte. I se părea că ar fi ar ajuns bine de tot, cu voința și cu nepăsarea ce avea de ori ce soiu de trudă.

Ei, uite, ce nu putuse el să facă, o să puie pe Fănică să facă, și cu atât mai mult, cu cât Fănică o să aibă bani, în vreme ce densul nu avusese, pe când era copil.

Tot acestor gânduri ademenitoare dat și 'n séra acesta, nici nu luă sema că noaptea venise, că obiectele din casă își pierduseră în intuneric forma lor și că focul se stinsese de mult.

Un urlet de câne îl făcu să tresară. Se frecă la ochi, ca sculat din somn, și se ridică.

— Ti! a naibii potaie, mormoi el... Ia te uită cum urlă, — a pustiu...

Și se îndreptă spre ușă...

— A mörte, a mörte urlă... șopti ca o suflare de vânt ușor, glasul innăbușit al bătrânei.

Protivnic obicinuitei întâmplări ca bătrânii să cam surdască, în érna inaintată a vârstei lor, — bătrâna Flórea avea auzul foarte ascuțit. O șoptă cât de ușoră, o auđia! S'ar fi părut că mai mult o ghi-ceșce. Gemând, ori în chinul care-i înșeaga cele mai impungătoare dureri, Flórea auđia și răspunsul era gata, chiar când nu era în drept să răspundă.

— A mörte? ăise tare Grigore, și se opri în loc.

— Mörte! Ce, e vorba de mörte? strigă Maranda, ridicându-se și strângându-și copilul la sîn printr'o mișcare instinctivă de témă și de păstrare, ca și cum pe copil ar fi fost vorba să-l atingă ceva reu...

— Mi s'a apropiat sfêrșitul, grăi bătrâna; du-lăul urlă 'n bătătura casei... Urlă a mörte... E semn de mörte... Mörtea se află pe-aprópe...

Și glasul bătrânei se făcea mai tare, răspândind fiorii ce dă un glas profetic; și nu odată numai prevăduse ea un lucru, și nu odată numai se întâmplase ce prevăduse.

— Dă într'ensul și-l goneșce, — strigă Maranda și aprinse o luminare, apoi începù a-și face cruce.

— Chiar de l'o goni, ce e să se întemple, o să se întemple. Cănele simte și se vaetă... ce-i de vină? Și apoi, feții mei, mörtea pentru mine e odihnă, e scăparea de chin...

Și fiu și noră tăcură, — inima le era strinsă de frică.

Atunci bătù cineva în ușă.

III.

— Ia veđi, bărbate, cine-i? ăise femeea.

— Stăi, Grigore, nu deschide... că nu-i pentru

mine, strigă bătrâna și se ridică, descărnată și lungă cum era.

Părea geniul morții.

Grigore căta la ea înmărmurit, că erau luni întregi de când mă-sa nu se putuse ridica nici măcar într'un cot.

A doua bătae în ușă.

— Dar bate, mamă...

— Ve spun că nu-i pentru mine...

Și privirea ei, inflăcărată acum, amenințătoare și îndurerată, se ținti asupra copilului, care dormia sfărăind regulat și incetșor.

A treia bătae în ușe și de astă-dată și glasul:

— Deschideți, e spre binele vostru...

Grigore deschise, împins de-o putere nevăduță...

O femei 'naltă și subțire, îmbrăcată în negru și cu vël negru pe față, intră. Mănila-și ținea ascunse sub un șal negru aruncat pe spate.

O recelă ca de crivăț porai din făptura acesta, de cum păși pragul.

Muma își învăli rapide copilul și se făcu grămădióră jos lângă albia lui; Grigore își trase haina la piept printr'o mișcare instinctivă, în timp ce, neclintit și fără glas, sta cu ochii la strania înfățișare.

Singură bătrâna părea în totă firea ei, la adăpost de ori ce emoțiune.

— De vreme ce n'ai venit pentru mine, ce cauți în casa asta? întrebă ea pe femeia în negru.

— Caut vieți tinere, respunse acesta, — căci de monstri ca voi se inspăimântă și eternitatea.

Grăind cuvintele acestea c'un glas aspru și funebru, femeia în negru se apropiă de albia în care dormia copilul.

Muma rămase ca trăsniță.

— Ce frumos e! ăise femeia în negru, cu un glas mângăetor...

Atunci copilul începù a ride în somn.

— Me vede și-mi ride... Nu-i așa, micule, că sânt providența lumei? Mama voastră lumescă ve dă un corp, locaș pentru bóle, o viață, locaș de suferințe, simțire și minte, locaș de sete pentru plăceri și pentru ambițiunii deșarte, ce adeseori secă și simțirea și mintea care le-a dorit și conceput... Eu ve dau liniștea vecinică dintr'o vêrstă când nu se cunoșce durerea, când nu se știe nici dulcêța vieții, dar nici amărăciunea desilusiunilor, nici zădărnicele regretelor! Flóre de câmp, care nașce fără să atragă atențiunea lumei și se trece fără să se simtă scădere, — nu e mai bine să treci și tu acum în đori de điuă, decât să aștepti arșița đilei de vêră, uscățiunea câmpului, gerul și zăpada ernei, și un apus de sóre plin de nori, — ca și în noaptea când vei închide ochii pentru somnul vecinic să ți se pară că vei suferi?..

Bătrâna Flórea ascultă și părea că înțelege tot. O căldură arđetóre îi uscă gătlejul de nu putea vorbi; o putere nevăduță o înșepenia în loc, de nu putea să alerge la gróznica femei, al căreia glas era ademenitor, dulce, mângăios, — dar inspăimântător prin înșelesul vorbelor ce alcătuiă.

Grigore nu înțelegea nimic. Rămăsese lângă ușe incremenit, prefăcut par' că insloiu, în stană de petró.

Maranda în aceeași stare, trăia numai prin ochi, urmărind ori ce mișcare a femeiei în negru, ca leóica ce pare amortită, dar nu-și pierde simțirea vêđului, tot atât de puternică ca și aceea a maternității.

Sfêrșind vorba, femeia făcu o mișcare și de sub șal se ivi o mână, — mână? nu, — un fel de os galbên, în vêrt cu cinci ramificațiuni subțiri și scurte, galbene și urcióse...

Și când vrù să mângăie copilul, mama, ca mână 'n sus de-o putere strașnică, sări, scóse un muget, și se puse între ea și albia copilului.

— Ce vrei? Vrei să mi-l iei, dușmano?

Grigore își scutură toropela și alergă lângă femeia lui; — bătrâna, însăși bătrâna găsi în puterile ei sleite atâta rămășiță, încât să alege și să apuce cu ososele ei mâni, mâinile osose ale femeii în negru.

— Dușmano, — îi strigă ea răgușită, sunt oșe ca și tine, nimic nu me mai ține legată de pământul acesta, — ia-me și lasă viața copăcelului, pe prețul putregaiului ce nu mai poate trăi... El are de folosit numei, eu am folosit...

— De folosit lunei? Țise femeia c'un hohot de ris înfiorător... Nici lui, nici lunei nu va fi de folos; căci lumea e pră nemărginită pentru a-i fi de folos un grăunte, și grăuntele e pră mic pentru a pute să-și ajungă lui și nemăsuratelor lui poște... Nașcerea unui om e un accident; viața lui un cataclism. Nu e mai de preferat liniștea, neturburarea echilibrului cosmic? Și această liniște, neturburare, redusă la om, e mărtea cu transformările ei postume...

— Eu nu înțeleg decât că-mi iubesc copilul și că nu vreau să mi-l iei... Ia-me pe mine mai bine, strigă mama, și lasă-i un tată care să-l facă fericit!..

— Fericirea! E o vorbă născută de omeni tot în dauna lor, căci servește numai ca să le măsore nefericirea, singurul rezultat al lăcomiei lor firenice... Voești să ți-l las? Află, mamă nenorocită, c'o să trăești să-l vezi suferind, gârbovit fără vreme sub povara greutăților vieții, greutăți date nu de sărăcie, căci îi veți face avere, ci de-o nemulțumire vecinică de pozițiunea lui. Ambițios, ținând totdeauna la mai sus și la mai mult, o să-l vezi blăstemându-și viața, și atunci eu nu voi veni, căci astfel este taina principiului morții...

— Fie! strigă muma într'un avânt sublim de iubire. Să trăească; îl voi mângâia în nenorocirea lui și i se va pără mai ușoră...

— Egoismul te face să vorbești astfel...

— Nu știu! Îmi e drag să-l văd trăind și voi să trăească, chiar nenorocit. Oare decă ai lua din lăgân pe toți cei urșiți nenorocirii, ai mai avé ce lua? Nu s'ar goli pământul, cât e el de mare? Și decă nu-i iai pe toți, pentru ce iai dintr'ênșii? Pentru ce desparți lumea mamelor în doue: nefericite și ferice, căci da, singura fericire a femeiei-mame e copilul, și numai copilul lor! Maternitatea e dumnezeirea...

— De ce nu-i iau pe toți? De ce iau numai dintr'ênșii? Pentru că în toate ale lunei este o măsură. Cu cumpăna se imparte nedreptatea și dreptatea, relele în bine și binele în rele... Tot așa e în cumpăna vieții și în cumpăna morții... Copilului teu, femeie, i s'a făcut loc în cumpăna mea... Sunt viața morții... și mărtea vieții, — sunt principiul Liniștei vecinice și al Nimicului.

Și întinse mâna-i descârnată...

— Nu! strigă mama desperată...

— Nu! strigă tatăl, ridicându-se cât eră de nalt și puternic...

— Da! strigă mărtea, căci va fi un criminal.

— Ce-mi pasă, strigă mama. Eu îi voi întinde brațele.

— Va intra în închisore...

— Voi intra cu el să-i indulcesc traiul, să-i ușurez lanțurile.

— Va omori pe tatăl seu chiar, pentru a-i lua banii ce va bănuî că mai are...

— El! nu, minciună!

— Da, îți spun! Cunosc viitorul.

— Fie, țise tatăl, îl voi iertă...

— Te va omori, pe tine, mama care l'ai purtat în pântece și l'ai lăptat...

Mama sbucni în plâns și-și luă copilul în brațe...

— El, așa de frumos și blând?..

— El, căci îl veți creșce reu... și astfel îi e sorta să fie criminal...

— Ne-ai spus, și vom ști cum să-l creșcem...

— Măne veți uită tot ce v'am spus, căci viitorul nu e dat omenilor a-l cunoșce...

— Atunci... țise mama plângând, ia-me și pe mine cu el... ca să-l țin în brațe cât o fi lumea...

— Durerea o să-mi fie atât de mare, că vreau să me aflu și 'n cealaltă lume lângă nevastă și copil... Ia-me și pe mine, țise tatăl...

— Așa și este sorta vóstră; dar în urmă, după ce veți cunoșce durerea pierderii copilului... și miseriile în care durerea aruncă pe omeni.

— Dar eu, eu bătrâna uitată de vreme, ursită sunt să fiu uitată și de tine, mărtea nesăbuită, mărtea strîmbă și ticălosă!

— Tu, hărco? tu? Vei ingropă pe toți... Așa e rënduit în cumpăna tainelor cerești...

***

Primăvera cu câmpu-i smâltat de flori se ivise de mult.

În sâmbăta Moșilor, o femeie plângea pe un moment mic, cu cruce albă de pără și acoperit cu erbă. E Maranda.

Plânge într'una de astă érnă și nu i se mai rupe firul vieții, ca să se pótă duce odată lângă Fănică al ei.

Oare nici mărtea nu-și ține cuvântul?

Ba da; inse paharul cumplitelor ticăloși ale lunei nu s'a umplut până la vârf...

Grigore, din harnic și puternic, în trei, patru luni de țile, s'a făcut leneș și uscat. Pentru cine să mai strîngă?

Intru atât l'a cuprins descuragiarea, că nu se mai gândeșce că e tiner și că mai pótă avé copii.

Bea ca să uite; bea, și banu cu ban se duce; că se goleșce locul de unde iai și nu mai pui.

Arțăgos, bătăuș, chinueșce pe Maranda mai reu ca păgănul, în beția lui...

An cu an se trece; fir cu fir înalbeșce pără lui fără de vreme; din ce în ce năravu i se înrêșce; și cu și calicia îl svântă...

Intr'o țil, de vără, intră, beat cum eră, să se scalde în Dimbovița și se inecă.

Mărtea își ținuse cuvântul.

Maranda, cerșind pe la ușile omenilor, e găsită, în mijlocul ernei înghețată de frig și, dusă la spital, își dă obștescul sfêrșit...

Cel din urmă cuvânt i-a fost:

— O să te väd, Fănică!..

Când bătrâna Flórea nu mai vädă pe nimeni în giuru-i, în coliba dela marginea orașului, avă puterea să plângă, — dar pentru cea din urmă oră.

Mărtea își ținuse cuvântul!

1889 iunie.

Radulescu-Niger.

Vechi idei...

Vechi idei ca noi într'una tot prin minte-mi se strecur, Înșirându-se prin gându-mi într'un lanț de diament; — Väd voinici cu stea în frunte și putere de gigant. Cai nêsdraveni, ce cu gândul se mësöră 'n al lor sbor; Fêți-frumoși cu pără de aur, cari se luptă chiar cu smei, Ține ce nu știu de mărtea, imbrăcate în rubin, Pururi tinere, frumoșe, foc purtând în al lor sin, — Cu priviri de nepăsare, dar cu poște de femei.

Väd un tiner ca un sóre coborît pe-un alt tărâm, Din a smeiilor lăcașuri cum asvêrle-un busdugan;

Este Făt-frumos voinicul cu puterea-i de titan
Inaintea-acărui forțe porți de diavoli se slărim.

Ved pe-un drum intins o grupă de-omeni șoși inaintând;
Unul strigă că-i e tōme, altul sbēră că-i setos
Și blăsteme-atunci-al treilea peste timpul friguros; --
Er al patrulea pe calui-i merge 'n urmă-le ridēnd.
Inainte-le pășește cu — de petri -- doue roți
La picioare strins legate, un al cincelea amic,
Er astuia — cu un ochiu cât o sită — alt voinic
Lin in urma sa pășește. — Harap-Alb e și cu soți.

Ved Sirene-amăgiōre și cu buze de zahar,
Nimfe 'n haine străvēdie și cu umbletul gingaș;
Aurora 'n țori de ȃiuă părăsind al ei lăcaș
Și cu buzele-i setose suge-al florilor nectar.

Pe-a Parnasului nălțime și pe Pindus, Helicon
Musele 'mpletesc la arte fiecare câte-un soi;
Clio-și vēră mintea 'ntregă 'n a istoriei noroi,
Euterpe potrivește fiecărui vers un ton;
Polihimnia inșiră dulci cuvinte intr'un lanț,
Thalia cu firea-i șodă se desmērdă 'n comedii,
Până când o Melpomene scrie triste tragedii,
Terpsichore iscodește 'n fiecare ȃi un cânt,
Urania caută 'n stele și din luminosul roi,
Scōte tainele ascunse și le 'mprășcie 'n popor;
Er Erato cântă versuri de iubire și de dor,
Până când o Calliope laudă fapte de eroi.

***

Vechi idei, dar noi îmi sună, căci c'un farmec me 'm-
presor,

Transportându-me intr'o lume fără capēt și 'nțele
Și me lēgână 'ntr'o vragiă vragiă dulce de eres,
Când prin gându-mi se inșiră și prin minte mi se strecor . . .

I. N. Ritișorean.

Schiță din resboiul Romāno-Ruso-Turc.

— 1877—78. —

Era nōpte.

O negură dēsă amestecată cu fum de erbă
de pușcă invēluiuă câmpul de luptă, cu corturile
albe, in care soldații stăteau ghemuiți, strinși
unii lângă alții, din cauza vēntului rece care șu-
eră pe de desupt.

Cu tōte că se băgaseră in paie aprōpe, că nu se
mai vedeau, dar frigul îi amorțise.

Sentinele se preumblau continuu prin pregiurul
șanțurilor, bătēnd din picioare și infășurându-se in
mantelele lungi, cu blāni căldurose.

In ȃiuă aceea fusese un macel crāncen.

Mii de soldați zăceau morți prin șanțurile din
marginea redutei, și pe care nu-i ridicase, din causă
că lupta ținuse până nōptea târdiu, și pe cei remași
ii biruise ostenēla.

Câte mume nu remaseseră fără copii!

Câte soții vēduve, dar care nu șcieau încă ni-
mic, nutriaui numai speranța să-i revēdă in curēnd.
Pentru a doua-ȃi se pregătia un ultim asalt, care
eră să decidă de biruință sēu de invingere.

Toți erau gata pentru acēstă din urmă incer-
care, sperānd ca in urmă să revēdă pe aceia care le
erau scumpi.

Nōptea aceea mai toți nu dormiră de loc.

Când se lumina de ȃiuă, erau deja in picioare
cu tōtă muniția in spate, gata de asalt.

Căpitaniii vorbiau soldaților ca la niște frați;
le insulă curaj, spuindu-le cât va fi țera de mândră,
dēcă vor invinge.

Soldații ascultau tăcuți și din' când in când
unii dedeau din cap și zimbiau cu tristețe: șcieau
ce sōrtă i așteptă și nu-și pré făceau ilusiuni.

Ghiulele plouau ca grindina din reduta inamică.
Unele, — care nu erau ficate bine — treceau pe
deasupra soldaților, perȃndu-se in spațiu; cele mai
multe inse, cădeau in mijlocul lor, golind locul prin
pregiur.

ȃecimi de soldați cădeau jos, mușcānd zăpada
roșită de sange, de unde nu se mai sculau; alții le
luau locul, călcānd in picioare pe cei căduți, nāvālind
cu furie spre redută.

Unii din soldați mergeau cu capul in jos, triști,
ca niște boi pe care-i duci la tăere; alții inse, care
erau mai curagioși — mergeau cu capul in sus, zim-
bind.

Toți inse aveau un singur gând: Victoria!

Fiecare ardea de dorința de a se reintōrce la
caminurile lor, unde pārinții, surorile, sēu logodnicele,
ii așteptau cu brațele deschise.

Mai aveau puțin și ajungeau la redută; inse in-
amicul le puneau intr'una pedeci, trimēțendu-le ghiu-
lele care aduceau mōrte in rēndurile trupelor.

Zăpada cădea din ce in ce mai dēsă, acoperind
mereu sangele care curgea din rānile celor căduți.

In fine ajunseră la redută.

Erau in fața ei, dar fumul și zăpada îi impedi-
cau de a vedē pe inamicul ascuns, ca ursul in vizuină.

A! cum ar fi voit ca să fie fața in fața cu in-
amicul, pentru a se luptă pept la pept! dar afurisita
de redută îi impedică.

Aduseră scārile, și cei mai curagioși incepură a
se sui. Cu tōte că cei care se urcau cădeau inderēt,
isbiți de glōnțele inamicului, inse nu se lasau; se
suiau mereu, ȃicēnd că trebuie s'ajungă odată sus.

Toți se inflăcāraseră! toți doriau să ia parte
mai curēnd la luptă; nu se mai gândia nici unul
acasă; gândul nu le sburā decāt la biruință. Unul din
căpitani isbuti să pue piciorul pe redută, și să infigă
stindardul Romāniei, — care eră ciuruit de glōnțe, —
in pāmēntul inamicului. — Eră căpitanul, Valter Mā-
răcineanu. După dēnsul se urcară mulți, dar turcii
care erau cu mile, îi măturară intr'o clipă de pe re-
dută, remāind numai stindardul care se infipsese adānc
in pāmēnt. Un ofițer turc voi să-l smulgă, inse in mo-
mentul când puneu mână pe dēnsul, un sergent de
vănători, — care se suise atunci sus, — îi infipse ba-
ioneta in cōstă și puse mână pe dēnsul.

Un ura resunā din pepturile celor de sus, și se
năpăstuiră cu toții pe scări.

Inzādar turcii descārcau armele, acum nu mai
puteau să-i alunge de ore-ce romānii se urcau me-
reu, incungiuirāndu-i de tōte părțile.

Lupta incepuse pept la pept.

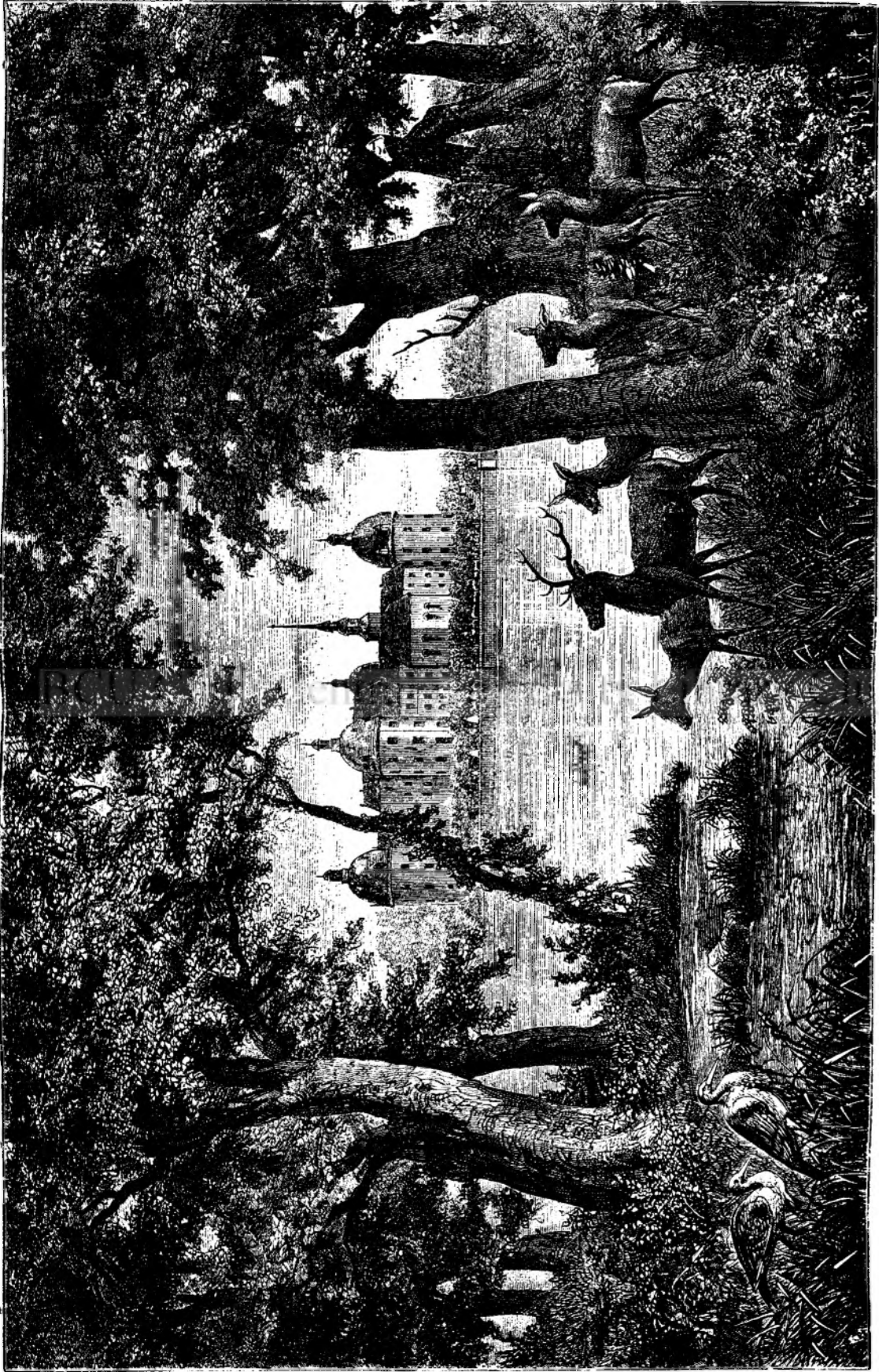
Soldații aprinși, cu ochii scānteetori, se năpās-
tiau unul asupra celui alt. Nimeni nu se uitā de
loviau: dedea la intēmplare, isbindu-se peste șolduri,
peste capete, ori unde nimeriau; eră sangele se scur-
gea șirōe pe pietrele parapetului.

Soldații care se infierbintaseră la luptă, nu ve-
deau decāt roșu inaintea ochilor.

Tōte ființele acele semēnau a niște lupi, care se
sfășie unii pe alții. Nimeni nu se cruțā; toți erau lo-
viți de o potrivă. Generalul avea aceeași sōrte ca și
soldatul, căci tot intr'un sange se scāldau cu toții.

Cel mai grozav uragan n'ar fi semēnat cu lupta
din momentele acele. Gemētul rāniților se amestecă
cu bubuiturile pușcilor; agonia murinȃrilor cu zāngā-
nitul daliilor, er fulgii de zăpadă, se perdeau in fu-

CASTELUL VĂNĂTORESC DELA MORIZBURG.

mul inecăcios al ierbii de pușcă și sângele cald topia néua, trecea înainte, scurgându-se în șanțurile, unde mulți dormiau somnul cel vecinic, și de unde nu eră să se mai scôle nici odată.

***

Se inseră.

Turcii erau biruiți cu deseversire, și cetatea luată.

Românii făcuseră mulțimi de prinsonieri cu care se întorseră în tabără, luând și răniții de pe lângă șanțuri.

Totți soldații erau veseli; nici unul inse nu se gândia la ostenelă: Biruiseră! Țera eră să le mulțumescă pentru această faptă, ce le pásă lor acum de tot ce se petrecuse; până când și răniții nu se mai gândiau la durerea ce le pricinuia rănile. Biruiseră, și acesta îi făcea să fie chiar veseli, căci românul nici odată nu se lasă necasurilor. El chiar când suferă rîde, numai să-și vedă țera fericită.

Așă au fost străbunii noștri și tot astfel trebuie să fim și noi.

Gr. Mărunțeanu.

Pelarul din Mascara.

— O reminiscență parisiană de Osip. Schubin. —

Eră în Paris, între Câmpurile eliseice și Tuilerii, pe piața Concordiei, unde apele despărțindu-se în două basinuri mari, negre, par a voi să adormă certele omenilor prin murmurul lor visător.

În ziua când se începe mica mea istoriără, nu murmurau apele, eră pré frig. Tot eră în tăcere. Vântul și arborii, cei altă-dată atât de vorbăreți de pe câmpurile Eliseice, tăceau și ei. Numai Seina suspină adănc, mai trist ca altă-dată.

E scurtă istoriără ce voese să ve povestesc, dar e tristă, mai tristă ca cea mai mare tragedie.

De zidul grădinei dela Tuilerii, chiar sub un afiș mare de hârtie roșie, care anunță cu litere grase plăceri de ale carnavalului, stătea răzimat un turc cu un turban alburii pe cap, și învălit pitoresc într'un talar învechit. El eră bătrân, fața lui încungiurată de o barbă négră încărunțită, avea colorea unei flori uscate. În ochii lui negri durmia o lume de visuri dulci și numai un chin amar veghiă.

Pe obrazii sei galbeni însemnase timpul multe crețuri și destinul trăsături dureroase. Sërmanul turc eră din Algeria, un pelar din Mascara, care șciea să drégă și vâpsescă pelea să fie môle și elastică, să lucescă și strălucescă ca aurul și să o roșescă mândru.

La orientali această artă este fôrte căutată și el eră pré fericit. Avea o nevastă și o fetiță și locuiau într'o casă cu acoperișul scund și cu zidurile albe, care păreau mai albe cu cât deasupra lor cerul eră mai vênêt.

Nevăsta lui eră frumoasă ca ziua și fata mândră ca diminéța. Nevăsta se numia Fenda și fiica ei Fatima.

Ei se iubiau și erau fericiți, fôrte fericiți în frumoasă și voiăsa lor Algeria, pe care aruncă sôrele cele mai aurii raze ale sale. Dar veni o și amară; strada dela strîmna din Mascara se umplură cu fum de prav de pașcă. Cu sgomot de săbii și strigăte îngrozitoare. Padosele cea a stradelor se acoperi cu sânge și de pe acoperișurile scunde ale caselor eșiau flacări gălbene cîtră cerul vênêt întunecat.

Franța cerea o nouă învingere și francesii cu Mascara.

În diminéța următoare zidurile albe erau negre și triste; câinii selbătécii urlau răgușit printre cadavre pe uliți și sôrele frumos al Algeriei acoperise ochii sei de aur cu nori, părea că nu voiă să vedă atât amar.

Mai trist decât toți eră inse sërmanul pelar, căci îi luase sôrtea tot ce putea să-i iee.

Pe nevastă-sa o omorise o împunsătură de baionetă; fetița și totă averea devenise pradă focului nemilos.

Sërmanul turc plecă capul dicend: »Allah, Allah» — dar inima lui eră rânită și greu purtă el sarcina fericirii pierdute. Un soldat frances cu inima bună, vedendu-l așă desperat, îl întrebă ce-i lipsește? El respunse dureros: »Mi-au omorît nevăsta și copila, casa cu totă averea mi-a ars.» Nevăsta și copila, continuă soldatul, nu le mai poți căpêta, nefericitule; pte că o parte din avere, decă te vei adresă la guvernorul frances în Algir.»

Sërmanul turc suspină și plecă abia trăgându-și obositul corp, peste drumuri uscate fără capêt, care păreau scăldate în jaratec galben, căci sôrele erăș lumină. El nu putea să rabde mult fără a-și vedea draga sa Algeria, de și acum tristă și pustie.

Guvernorul frances, după ce ascultă pe bietul turc increți fruntea, dicend: »Am avé mult de lucru, decă am voi să reparăm tot ce a stricat destinul.» Un oficiant mai tiner prinse milă de el și dându-i niște bani de drum, îl sfătui să trecă în Franța la Paris, căci vorbesce ceva franțuzește și-și va puté ajutá ușor.

Nimbul Parisului e mare, îi trecuse vestea și peste Mediterană până în stradele strîmte ale Mascarei. Gândul de a ajunge la Paris îi mai rari întunecimea ce apesă sufletul bietului turc ca un ultim vis de fericire.

Da, la Paris, căci acolo sînt plăceri, care-ți liniștesc ori-ce durere. Acolo, așă i s'a spus, se găsesc bani pe strade. Ajunse în Paris. Dar pentru el erau plăcerile numai tipărite pe afișurile de pe pârêți și banii îi putea vedé numai în ferestrele bancherilor. Nu se găsiă nimic pe strade decât niște platane inghietate, pe sub care bijbăia multă lume de tot felul, bărbați fără turban, femei fără vênlic, multe fețe palide, obosite, ochi cu priviri triste de pré flămânți séu pré sătui.

Bătrânul turc se inspăimântă și nu putea ghici ce să lipsescă acestor omeni, în locul desfetărilor, unde credea să vedă numai fericiți, unde venise el să uite amarul seu, sërmanul nu șciea ce-i bôla civilizațiunii.

Spëriat grăbi să părăsescă bulevardurile sgomotose, ajungend fără voie naintea bursei, care i se părû că ar fi o moșee apusenă zidită în partea mai veche a orașului. Voi să între, dar tresări înderêt, mirându-se de deosebitul cult al apusenilor și de sgomotul asurđitor ce făcea lumea preocupată de afaceri. Plecă mai departe tot mai departe de sgomot, până ce abia află puțină liniște pe lângă marginea Seinei și pe lângă. basinul negru ocolit cu sloeți de ghiată, în piața Concordiei.

Acî își încrucișase piciorole și aședându-se se gândia la trecut și doue lacrimi se rostogoliau pe obrazii sei galbeni de fatalist.

Adevêrat este, că fatalismul omôră frica și speranța, durerea inse nu.

În adăncea lui amărăciune îl mai torturá acum și fômea... Eră în februarie pe când e încă fôrte frig în Paris, căci ceta desă oprește razele sôrelui de a străbate. Cu tôte acestea un plăcut miros, semn de primăveră, se lățise prin strade, venind din coșulețele floristelor, care oferiau viorele nevinovate Parisienilor omăbeți de viêtă și civilizațiune.

E curiosă plăcerea ce o află în viorele frivolii parisieni crescuți în lucș hiperbolic, în viorele, aceste modeste fiice ale naturii. În Paris se găsesc pe tot timpul viorele, dar cu deosebire în februarie. Știe Dumnezeu prin ce mijloace înșelă ei frumoșele copile ale primăverii să ese prin neună și ger din culcușul lor călduros.

Printre floristele multe frumoșe, coquette reu său bine îmbrăcate, care oferiau ținic zimbînd ori tremurând de frig, marfa lor, eră o fetiță din Nanterre, mică, cu pērul întunecat acoperit cu o bonetă albă, cu ochi mari duiși de Madonă, cu hăniță subțirea de veră. Maica ei vindea plăcinte, la intrarea în parcul St. Cloud. Taică-seu eră ajutor la un grădinar; dar erna nu se vënd plăcinte la St. Cloud și taică-seu cădu jertfa unei paralise și devenind neapt de-a mai lucră, își pierduse slujba. El zăcea în pat, er maică-sa bolnavicioasă se tragea de pe un scaun pe altul.

Întreaga familie trăia, cel puțin se trudiă să trăiescă numai din aci puținii bănișori ce agonisia mica floristă. Eră greu, bieta fetiță vëndend miseria casnică, plecă tremurând și suspinând la drumul îndepărtat, cu ghietele subțirele și slăbite de multă umblare, cu picioruțele înghietate de frig. Cerul eră sur, acoperit cu nori de neună, sōrele nu zimbă și apa în Seina eră fără luciu.

— Viorele! Madamă, viorele! strigă ea voios, pe cāt putea, știind că durerii feresc ōmenii din cale; nici un suflet nu o audia, nimenea nu cumpără și așa ajunse în fine pe piața Concordia. Acolo sta răzimat sērmanul turc, care câștigase în timpul acela ceva, adecă un om generos îi dăru un coșuleț cu curmale.

Încercă și el bietul a le vinde, strigând în o **frantuzescă**: »Curmale orientale.«

Sērmanul turc — ce curmale trebuia să fie? Vëndu vre-o opt bucăți mai mult nu, căci ōmenii aveau alte de cumpărat mai trebuincioșe și mai scumpe.

Pe piața Concordia lângă basinul negru se întelni miseria dela miédăqi cu cea dela miédănōpte și se imprieteniră fără a-și dice vre-un cuvânt. Stăteau ambii răzimați de zidul dela Tuilerine peste care privia la ei pomi întunecați și statue albe nepăsătoare. Pomii erau amorțiți, statuele nepăsătoare pentru necasurile vieții, nimenea nu avea milă de acei doi nefericiți.

— Curmale! Curmale! strigă turcul. Viorele! Viorele! strigă florista în aerul tot mai nestrăvădăcios de cētă; nimenea nu audia, vocea bētrānului răguși și a fetiței deveni din ce în ce mai slabă și dure-rōsă.

O damă îmbrăcată în mantauă de mētasă blănită, se opri în trecăt; vëndend florile, dișe, »sunt veștede« și plecă.

Un lucrător veni — »Tiens ma pouver petit« »Cāt costau viorelele tale?« — Un sous buchetul, dișe ea suflând neua de pe bietele flori declarate de veștede, și le presentă lucrătorului fricōsă cu ochii inundați în lacrimi.

El plăti un sous și cu vorbă bună plecă. Un sous eră cel dintei astăqi.

Ea invēnēți de frig și vocea nu o mai serviă. Turcul desvēlindu-și capul, acoperi cu turbanul seu umerii slăbuți ai fetiței, dișend: — Vrei tu să-mi dai mie viorelele tale pe curmalele mele? — Da! murmură fetița clențanind din dinți și totodată zimbînd de mulțamită; ea eră flămândă, căci nu gustase astăqi încă nimic. Nici el, dar el eră bētrān și bārbat; ea o gingasă copilă ca mica sa Fatima, pe care o pierduse, se și gāndia la Fatima sa, cānd privia mica floristă mușcānd cu dinții ei albi din curmale.

— Dejunul ei nu o încălqi, dar nici multă putere nu-i dete.

Obosită de drum, frig și fōme se aședă jos și răzimāndu-se de pārete, adormi.

Sōrele apusese, și nōptea cu mantaua sa întunecată și binefăcătoare acoperia pēcatele și durerile pāmēteșci. — Gerul creșcea și tot creșcea.

Acum se aședă și turcul lângă mica floristă; trecēndu-i lin cu māna-i slabă peste obrajii paliqi, gāndia la iubita sa fetiță, zimbî pentru ultima ōră și acoperindu-o cu capētul talarului seu, adormi și el visānd. —

Se făcu mai frig și tot mai frig.

Nōptea eră întunecōsă, totul tăcea acum, chiar și Seina obosită de suspine.

Cānd în diminēta următoare sōrele parisian din februarie deschise ochii sei posomoriti, vēdu sub anonțul roșu, care vestiă fel de fel de plăceri din Valentino, la zidul grădinei dela Tuilerii răzimați pie-larul din Mascara și fetița mică din Nanterre.

Ei dormiau, adānc și dorm încă și astăqi.

Ana Velovan.

Din dorul soldatului.

— Doine din Maidan. —

Crundă verde de cicōre,
Ține mândro serbătore,
Imbracă-te mai frumos,
Ca să placi și lui Christos,
Dar mai mult să-mi placi tu mie,
Fii alēsă dintr'o mie.
Să te port māndruțo 'n gānd,
Cāt oi umblă pe pāmēt,
Pe pāmēt în țeri străine
Ne mai miluit de nime.
Că astăqi ne despărțim,
Nu știu ne mai întelnim,
Tu aici cu nēmuri tōte,
Mulle dealuri ne desparte,
Eu în țeri ne mai umblate,
Inveninat de pēcate,
De pēcate cātāneșci,
De dureri ibovnicēșci.

Măicuță inimă arșă,
Vēd cum māndra-mi lacrimi vērsă,
Că eu astăqi oi plecă,
Fără mine-o remānē.
Dar s'o māngăi, maico, bine,
Cānd o veni pe la tine,
Cu dor dela puul teu,
Să-ți ajute Dumneșeu,
Ca să nu se necājescă,
Pe mine să me jelēscă,
Și să-i spui tu maică bine,
Cānd o veni pe la tine,
Că eu er trāesc cu dor,
După al meu puușor,
Numai nu pot ca să viu,
Dureri s'o ieu a lui.
Remăi māndro sātātōsă,
Ca garofa cea frumōsă,
Să trāești să 'ntinerești,
Tot la mine să gāndești.

Aurel Iana.

Concursurile dramatice

ale Comitetului Teatral din București.

Onorate dle Vulcan!

Adesea ori v'am vădut interesându-ve prin mult prețuita dvăstre revistă, atât de scrta in genere a literaturii dramatice românești, cât și in special de sôrtă ce au lucrările, încercările dramatice, ce se adresează Comitetului Teatral Național din București spre a fi admise numai a se juca pe acea scenă, séu a fi premiate la Concursurile instituite de đisul comitet, ce de multe ori, și multă vreme au fost anunțate și prin »Monitorul Oficial al României«, și mai prin tôte gazetele românești. — Și dvăstre v'ați mirat adeseori, dealtmîntrelea ca și mine, ca și fiecare scriitor, séu scriitorăș, ce țintește a progresă și a-ș vedé lucrările ajunse la țelul pentru care au fost menite, — respătite de se pôte, — v'ați mirat am đis, de rezultatele abrașe, curioșe . . . ca să nu đicaltfel, ce au intimpinat mai toți scriitorii ce s'au avénturat a-și cercă valôrea, in aprecierea đisului comitet.

Mai intotdêuna rezultatele obținute de autori la ori-ce presintare de piesă spre a fi admisă de comitetul teatral din București, au surprins intréga presă română, — și tot pe atâta pe intregul public iubitor de artă și literatură.

Nu e stagiune teatrală in București, in care să vedem dându-se la lumina rampei 3—4 lucrări noue, originale, ale autorilor români. — Tôte absurditățile, tôte secătuirile umflate, tôte inchipuirile bolnave séu desfrênate ale autorilor străini, sânt luate de-a valma, și date buluc, una după alta, spre gustare *inteligentului public* al capitalei; dar lucrările mai *modeste*, ale connaționalilor sânt puse la carantina cea mai strașnică, unde-s osândite să peră uitate de tótă suflarea omenescă.

Sute de lucrări — sute — s'au trimes rënd pe rënd, direcțiunei Teatrului din București; archivele — decă s'ar mai conservă in archive — trebue să gémă de manuscripte de piese, — și totuș, la cea întei întrebare ce se pune acelei direcții, — că de ce? pentru ce nu represintă și ceva românesc? ea respunde pe un ton stereotip:

— N'avem lucrări originale!

Că n'au, — acésta o șciu și dnii dela acea direcțiune, că e o minciună golă; Români numără până astăđi, — cu buni cu rei, — între 3 și 4 sute autori de piese, lucru ce l'am probat când scoteam revista »Arta«, și sânt gata a-l dovedi încă ori-cui mi-ar cere.

— Că sânt tôte prôste și nu merită nici una, in comparație cu cele străine, a ocupă afișul Teatrului Național, acésta încă-i o sfruntare mare!

Ceea ce-i mai de cređut este, că acolo, — ca și din nenorocire in alte multe autorități și cercuri din țera noastră, — coteria domneșce in tótă splendoră ei, — și rezultatul funest al acestei coterii, are a-l îndurá mai întei fiecare autor român, — și apoi intregul public românesc.

Și decă a eșit vr'odată vr'o piesă originală la lumina scenei, in Teatrul Național din București, a fost grație numai bunelor côte, adecă intereselor, protecțiunei, încumétririi ce cutare séu cutare mai favorisat de sôrtă le-a avut între luminații membri ai comitetului teatral, séu ai direcțiunei generale, séu că autorul avënd o ôre-care greutate in societate, un

rol important mai ales in politică . . . îi eră cu totul peste mână acelei direcțiuni să nu-i bage in sémă lucrarea.

Un autor anonim, fără renume, séu neincumétrit cu acel onorat comitet séu direcțiune, nici odată n'a avut fericirea de a-și vedé o lucrare admisă.

Și de acésta se dau doveđi uimitôre, pe fiecare an teatral.

*

Spitit și eu, ca mulți alții, m'am aventurat a-mi cercă norocul — și încă in doue rënduri deosebite, — trimitënd câte o piesă compusă de mine, — una pentru simplă admitere de a fi jucată pe scena »Teatrului Național« de care e vorba, alta, la concursul pentru premiul de 1000 lei anunțat la 1 octombrie al anului trecut 1889.

Departé de mine, de a me crede un autor dramatic consumat, neatacabil, sigur și convins de lucrările mele. In inchipuirea mea, — dealtmîntrelea ca ori-ce individ din lume, — cred că fac ceva bun; atêrnă dela ceialalți indiviđi din giurul meu, care-mi judecă lucrările, să le socótă după adevêratul lor preț.

Totuș, când munca creerului meu e desprețuită cu totul, e luată in bătae de joc de cei a căror opiniune o cer, pare-mi-se că am tot dreptul să-i întreb:

— Pentru ce?

Așă, încă pe timpul direcțiunei generale a dlui Lón Ghica, — pare-mi-se prin 1881—82, — vedënd publicat in »Monitor«, un avis al directorului-general, prin care se invită toți cei ce ar avé vr'o piesă originală, s'o presinte acelei direcțiuni spre a fi judecată, și respective admisă séu respinsă, »cu obligațiune pentru autori de a-și trimete manuscriptele anonime, purtând inse un motto, care să fie reproduc pe un plic pecetluit, inuntru cărui să se afle adevêrata adresă a autorului; — și care plic nu se va deschide decăt in cazul când piesa va fi admisă«; am îndrăsnit și eu a trimete, pe adresa dlui Ion Ghica, o piesă: »Nicolae Adrian«, séu »Pe câmpul de onóre«, dramă in trei acte, — piesă care in urmă s'a publicat in »Pactul Social« din Iași și in onor, dvăstre revistă »Familia.«

Manuscriptul l'am trimes, bine înțeles, anonim, — ér numele meu cum și adresa, astfel: »Nicolae A. Bogdan, Iași, strada Petru-Rareș, 42«, le-am in-chis intr'un plic pecetluit cu 5 peceți, — plic care purtă deasupra acelaș motto ca și piesa: »O sapientia!«

De și, prin acelaș avis din »Monitor« se đicea că autorul pôte să se aștepte la un respuns din partea direcțiunei după un interval de 30—40 đile (numi aduc bine aminte cifra), — au trecut 5, 6 luni, un an chiar, și cu tôte întrebările repetate ale mele, — se înțelege sub o altă adresă, — nu mi s'a mai respuns nimic!

Abiă când a revenit director de scenă reposatul artist Pascali, — i-am adresat lui o scrisóre particulară, — el a cercetat in archiva direcțiunei, a găsit piesa mea, »Nicolae Adrian« colbăită, invêlită intr'o adresă, cu data cam peste vr'o 20 đile dela ceea ce o trimisesem, — ér in josul ei, intregul meu nume, cu indicarea orașului, stradei și numerului casei, esact după cum l'am menționat mai sus. Și in adresă se spunea că:

»Comitetul luând in cercetare piesa acésta, a găsit că ea nu intruneșce tôte condițiunile necesare spre a fi represintată pe scena Teatrului Național.«

Notați, că eu lui Pascali îi dădusem o altă adresă: »Strada Alecsandri nr. 11«, și me iscălisem numai »N. Andriescu.«

Nu mi-a mai remas dar nici o indoielă, că onor. comitet, séu onoratul director general, a abusat de

secretul anonimului, a deschis plicul cu numele meu, — cu tôte că promisese prin »Monitorul Oficial«, cu totul din contra, într'un cas de respingere a lucrării prezentate.

Ce dovedește acésta ?

Se judecă ôre astfel cu imparțialitate — și fără de interese de coterie o lucrare ôreșcare ?

*

Am vëdut apoi, la diferite concursuri ce s'au anunțat în mai mulți ani, ce anume scrieri s'au admis, și cari anume s'au respins; și mi-am întărit convingerea, că o nouă încercare a mea ar puté fi isbită cel puțin (tot de aceeaș sórtă ca și cea cu »Adrian.« — Pentru asta multă vreme m'am abținut, și am preferat să țin în saltar, or să me rog pe la cutare și cutare jurnal séu revistă să-mi publice scrierile dramatice, — fără să mai am pofta de-a încercă a le mai trimete acelei direcțiuni.

*

Aici, un mic parantez :

Uitasem să ve spun, că încă dela 1880, tipărind în broșuri câteva din piesele mele, am trimes unele pe la jurnale, — și un exemplar (singurul ce s'a întemplat cu coperta verde, între cele espeduite la București, — după cum am remarcat fôrte bine), îl trimesei direcției generale.

Ce credeți că mi s'a întemplat ?

Peste vr'o săptămână, primesc o scrisóre nefrancată, ba încă cu o indoită greutate, în care, după ce o deschid, găsesc . . . copertile cele verđi ale broșurei mele — ce o espeduisem dizei direcții, — și pe partea netipărită a copertiilor, scrise, de o mână fôrte abilă . . . vr'o doueđeci de rânduri — cari conțineau tot ce un creer educat la cișmele séu în cele mai infecte crișme, putea să producă în materie de insulte și »batjocori !

E destul să menționez în trecét acest respuns al direcției, ori a amploiaților acelei direcții generale.

*

Încă un cuvânt, tot intrécét; — piesa mea, »Nicolae Adrian«, eră deja de șase luni în arhivele Teatrului Național din București, când avui fericirea a ceti, într'o revistă literară din acel oraș, intitulată »Revista Societății Tinerimea«, o piesă în 3 acte, intitulată pare-mi-se »Nôptea de întei april«, a cărei al 3-lea act nu eră decât o transcriere mai în întregime a scenariului și situațiunilor actului I al lui »Neculai Adrian.«

Aș garantă pe orice ar pofti cineva, că numai coincidență de plănuri dramatice n'a fost la mijloc; și »Nôptea« a apărut cu câteva luni înainte de a apără »Adrian« al meu.

*

La concursul de care vorbii, dela 1 octombrie al anului trecut, nu-ș cine me mai ispiti, și trimesei încă o lucrare a mea, cea mai prospëtă, — de și îmi aveam convingerea făcută dinainte, că în casul cel mai bun, piesa mea va trece cu totul neobservată.

Casul cel mai bun — nu mi-a fost dat să mi se întemple, — așa că, drept rezultat al aceluș concurs și drept resplata muncii și încercării mele, am trebuit să vëd publicându-se la adresa mea prin gazete o nouă adevărată batjocură . . .

Căci, ce ar puté fi pentru mine alt ceva, decât o adevărată batjocură, următórea notiță, ca singur și cel mai demn rezultat al menționatului concurs, față cu piesa mea ?

Etă notița, despre care vorbesc, detașată din avisul general asupra concursului, avis emanat negreșit dela direcțiunea generală :

„Molda“, tragedie în versuri în 5 acte, este absolut ne-

admisibilă, autorul necunoscând nici regulele gramaticale nici ale versificației !

»Regulele gramaticale, și cele ale versificației« mi se impută, că nu le cunosc de loc ! — Încai n'a putut dice acel comitet esaminător de piesă, că lipsa de fond dramatic, lipsa de acțiune, de stil, de cunoștințe scenice, de moralitate, de interes, — și alte multe lipsuri ce într'adevăr pot face o piesă de ne-representat se simția în lucrarea mea ? Dar lipsă de cunoștinți gramaticale ?

Nu e bine să te laudi singur, — e o dogmă cunoscută de toți; dar aici cred că nu aș avé de loc a me lăudă decât a-ș mărturisii modestul adevăr, că, de nu voi avé alte cunoștinți mai înalte, cunoștința gramaticală a limbei mele, îmi e permis să me mândresc că o am. Altmintrelea — în casul cel mai simplu, — 20—30 de gazete românești cel puțin, nu mi-ar fi primit scrierile mele și politice și literare, séu nu le-ar fi publicat întocmai, întotdeuna, după cum au fost scrise de condeiul meu.

A voit ôre să înțelegă comitetul acela, prin cunoștinți gramaticale, pôte, ortografia ? — Astăđi, fiecărui individ, din cele vr'o 8 milióne de români, căți sântem respândiți pe fața pământului, îi e îngăduit să scrie cu ortografia lui proprie, — pentru simplul motiv, că n'am avut încă până astăđi, și nici avem o ortografie unică, precisă, rațională, stabilită și obligătore pentru toți, cu tôte că avem o Academie Română întocmită mai ales pentru a ne reglementă scrierea și vorbirea, și cu tôte că, pare-mi-se, chiar membri de acelei Academii fac și parte în comitetul teatral !

Că nu cunoșce cineva regulele versificației ? — e o locuțiune equivocă și trebuie specificată : 1) Ori că n'are talent de a face versuri, — atunci sânt versuri rele, fără fond, — 2) ori că, având talentul, având fondul, e în necunoștință numai cu cadența, măsura, rima, etc., lucruri de altmintrelea destul de elementare, ce se pot invétă de ori cine în trei-patru pagini ale oricărei retorici, — dar cari, cu tótă ușóra lor știință séu cunoștință, pot fi neglijate séu trecute cu vederea în unele părți ale scrierei sale, de un poet chiar de talent; — aceste versuri, în cari se găseșce un fond, dar cari sufer de neajunsuri de cadenți, cacofonii, rime rele, etc., nu pot da titlul de necunoscător autorului lor, — ci de defectuos ori neglijent : — și e cu totul alt ceva a fi cineva defectuos séu neglijent, decât când e absolut necunoscător !

Că voi fi defectuos séu neglijent, admit; — dar să mi se atribue, că nu cunosc regulele versificației e o îndrăsnelă cam șugubață a comitetului pomenit, — și cred că manuscrisul meu va da la lumină de a cui parte este dreptatea.

Dar, să vedem cum și până unde merg necunoștințele mele gramaticale și de versificație ?

În caetul ce mi s'a întors de acea direcțiune, după cererea mea, în care rugam de asemenea să mi se trimetă și o copie de pe întregul proces-verbal ce s'a dresat relativ la judecarea piesei mele, — lucru ce dîsa direcțiune n'a avut buna voință a-mi trimite, — găsesc însemnate cu creion roșu, »18 puncte« — ceea ce ar însemná că manuscrisul meu conținea 18 erori.

Aș luá pré mult timp lectorilor citând tôte acele puncte; rog să me credă că voi citá numai cele cari pot pără mai de sémă greșeli ale mele.

Mai întei că, tôte aceste însemnări cu roșu, nu se aplică decât la câte un cuvânt séu doue, din cutare séu cutare vers, — una singură esprimă un mare punct de exclamație la următórele doue versuri :

„Chiar vânturile mării vor cere dela tine,
Crăescă 'ngăduire să sufle pe pământ!“

Aceste cuvinte miră în gradul superlativ pe cel ce va fi analizat scrierea mea! Notați că, — aceste cuvinte sînt eșite din gura unei vrăjitoare, ce prevestește cai-vergi Emirului tătăresc... Și apoi mirați-vă și dvăstre, stimați cetitori, de măestra mirare a criticului necunoscut din comitetul teatral din București.

O altă greșelă subliniată cu roșu, e cuvântul *bóre*, pe care criticul nu-l înțelege; a treia e cuvântul *avan*. erăși neînțeleș; — la versul

... Femeie cu chipul pămîntén

el pune un mare punct de întrebare?! — A cincea greșelă e, că criticul nu înțelege ce însemnă cuvântul *creștare*! A șesea, criticul se miră că »o gândire pôte geme în creer!« Emisticul

..... i-am scos din sănătate

pune ér în mare mirare pe critic!

Un „vin dulce ca mierea și tare ca focul« — miră în gradul superlativ pe critic!!

Unei femei ce, fiind împodobită numai cu juvaeruri, i se dice:

Privind la-a ei vestminte, ghicirea e ușoră,
Ș-o veđi... pe brațe numai ea pörtă o comoră,

miră, într'un chip de nepomenit pe critic! — O cruce nu se pôte anina la gât!.. Și...?

Și atâtea-s tóte marile și neertatele greșeli, lipse de cunoșcinți gramaticale și ale versificației — ce au făcut ca piesa mea să fie absolut inadmisibilă!

Apoi serios pôte fi acest lucru?...

Ore din aceste semne exclamatorii și întrebătoare să-mi pot face eu convingerea, că lucrarea mea e într'adevăr indestul de próstă și nemeritorie? Am cerut procesul verbal în care s'ar vedé pôte pe larg defectele acestei lucrări inadmisibile; dar zădarnic l'am cerut, prin cuvinte destul de stăruitoare; acel proces verbal (ori o copie de pe densus), nu mi s'a trimes, căci cred că »un asemenea act nici nu există« și chiar decă ar există, va trebui să-i fie rușine acelei direcțiuni să-l publice, — și acesta tocmai trebuie să fie pricina că nici l'a publicat până acum.

Prin urmare am tot dreptul să dic, că concursurile dramatice instituite de comitetul teatral din București nu-s decăt o parodie de concursuri, ér sumele citate ca premii sînt o loemă mai mult pentru cei incumetriți.

Acésta cred că va face pe viitor, pe fiecare autor, séu scriitor român de o valóre órecare, să se ferească de a se mai espune la ridicolul aprecierii lucrărilor sale de cătră đisul comitet.

Ve mulțamesc cu anticipare, domnule Vulcan, pentru publicarea acestei scrisori, — pôte în termeni cam violenți, — dar nu puteam face altfel, căci eu cu o violență ne mai așteptată am fost lovit, când s'a publicat citata scurtă dare de sémă despre piesele prezentate la concursul dramatic al anului trecut, dela đisul Teatru

Ve trimet tot odată și piesa despre care este vorba, cărei am schimbat titlul provisor de »Molda«, cum îl avea când o presintasem la concurs, în cel de »Bogdan I séu Intemeerea Moldovei«

Decă credeți de cuviință, faceți-i, ve rog, loc în colónele stimatei dvăstre reviste, în care de atâtea ori mi-ați publicat lucrările mele literare, cu o deosebită bunăvoință. (Vom începe-o în nr. viitor. Red.)

Al dvăstre devotat

N. A. Bogdan.

Din lipsa spațiului, sfêrșitul raportului nostru special dela Academia Română se amână pe nr. viitor.

Castelul vênătoresc dela Morizburg.

— Veđi ilustrațiunea din nr. acesta. —

Ilustrațiunea din nrl prezinte ne revócă în memorie epoca de mult trecută a cavalerilor, epoca în care eroii evului de mijloc petreceau timpul în lupte și vênătore.

Impresurat de păduri seculare, pe malul unui lac cu apă cristalină se 'nalță castelul cu turnuri, în care din când în când resună sgomotul veseliei.

Cavalerii din giur și din depărtare s'adunau acolo spre a petrece împreună; apoi societatea urcându-se pe cai, eșia la vênătore prin codrii și munții plini de căpriore.

Dar acuma în castel e tăcere, sgomotul a încetat, căpriorele nu se mai tem de vênători, ci es înaintea castelului să beie apă.

I. H.

Literatură și arte.

Edițiunile librăriei Ig. Haimann, București, Calea Victoriei 74, sînt vrednice de spriginul publicului. La începutul anului au apărut, în editura acestei librării: »Călimdarul ilustrat bucureșcean« pe anul 1890, care afară de partea calendaristică cuprinde următorele lecturi literare: »Doue nume« nvelă originală de Th. M. Stoenescu; »Nóptea de martie« poemă de Al. Macedonski; »Plocon de raci«, snová de Dum. Stăncescu; »Șciú c'amorul teu« și »Ai plecat« poesii de Veronica Micle; »Cuvântul morții« nvelă originală de Radulescu-Niger, pe care o reproducem în nr. acesta; »Te iubesc, nu me uită«, poesie de Carol Scrob; »Primăvera vieții« poesie de Th. M. Stoenescu; Pentru cei ce-și iubesc copiii, amintiri; »Đi de vēră«, poesie de Radulescu-Niger; Povețe cătră femei; Din tesaurul familiilor. Ilustrațiuni: portretul artistei Aristița Romanescu, al poetelor Veronica Micle și Matilda Poni, al lui Mihail Eminescu, dr. Victor Babeș, G. Bibescu, Jules Verne, Georges Ohnet, Albert Delpit, Camille Flammarion și alte ilustrațiuni: Ateneul Român din București, 6 ilustrațiuni relative la espoșiția universală din Paris, Palatul Bourbon, Vederea Bucureștilor, Palatul lui Traian, 3 ilustrațiuni de copilărie și 2 ilustrațiuni de mode. Acest călimdar, ca lectură, și acuma își are interesul. Prețul 1 leu 50 bani. Despre celelalte edițiuni ale librăriei Haimann cu alta ocaziune.

Gramatica limbei române în nemțeșoe. Teophil Wechsler a publicat la Hartleben în Viena o gramatică a limbei române, scrisă în limba germană. Titlul cărții e: »Practisches Lehrbuch der rumänischen Sprache.« Constatăm cu bucurie, că acesta gramatică este una din cele mai bune gramatici, din câte s'au scris pân' acuma asupra limbei româneșci. Autorul a aprofundat serios materia de care se ocupă și dă în lucrarea sa studii considerabile despre originea limbei noastre, reproducend și multe modeluri din autorii noștri cei mai buni, traduse de Carmen Sylva, Mite Kremnitz și de alții. Prețul unui esemplar e 1 fl. 10 cr.

Cronicoarii Greci, cari au scris despre Români în epoca fanariotă. Acesta e titlul unui mare volum apărut de curend la București, publicat de dl C. Erbicean, doctor în teologie. Publicațiunea e precedată de istoricul Academiei Domneșci din București, St.

Sava, cum și de viața și lucrările literare ale cronicarilor publicați acum pentru întâia dată, teost grecesc și traducerea română. În special s'a tratat viața și scrierile protosinghelului Naum Rômnician, Român de origine. Prețul unui exemplar 10 lei.

Pentru medici. La București a apărut: »Lecțiuni clinice« asupra bôlelor chirurgicale ale copiilor, de dr. Gr. Rômnician, decan al facultății de medicină din București etc.

Diar nou. *Luciferul*, un nou organ de publicitate, a apărut la Craiova, ocupându-se în prima linie de chestiunile economice; prim-redactor e dl Vasile Stefanescu inginer.

Teatru și musică.

Șciri teatrale și musicale. *Tenorul Dumitrescu*, care a cântat în timpul din urmă în Australia, acum se află în Triest, de unde se va duce la București. — *Dșora Elena Theodorini* cântă acum la Roma cu mare succes pe scena teatrului Constanzi.

Concert și teatru 'n Ciclova montană. Corul vocal al plugarilor din Iladzia a dat în Ciclova-montană la 2/14 aprilie un concert și o reprezentațiune teatrală. Programa concertului: 1, »Eă ziua triumfală«, cor bărb. de Porumbescu; 2, »Șoldan Vitezul«, poezie cântată și declamată de dl A. Murgu; 3, »Sus opincă«, cor bărb. de J. Vidu; 4, »Peneș Curcanul«, poezie de V. Alecsandri, declamată de dl S. Murgu; 5, Junimea parisiiană, cor bărb.; 6, »Marșul cântăreților«, cor. bărb. Apoi s'a jucat »Cărlanii«, vodevil într'un act de C. Negruzzi, de cătră dna Vida Luca, dșora Florica Luca și dnii A. Murgu, P. Catina, I. Ania. Serata a reeșit fôrte bine și s'a încheiat cu dans până dimineța.

Bustul Veronicei Micle. Concertul dat în Plocești, la 5/17 aprilie, din inițiativa dōmnelor Smaranda Gârbea și Elena Cadi, pentru ridicarea unui bust poetei Veronice Micle, a avut un succes artistic deplin. Concertul s'a deschis prin un studiu al colaborătoarei nōstre, dna Smaranda Gârbea, asupra poetei Veronica Micle; dșora Sofia Andronescu a declamat niște versuri de Al. Vlahuță; ér dl Rădulescu a înveselit publicul cu anecdote de ale lui Th. Speranță. Dna Urlațean și dnii Kneisel și Gruber a compus partea musicală. Bustul se va lucra de sculptorul Valbudea.

Concert și teatru 'n Belinț. Corul vocal al plugarilor din comuna română gr. or. Belinț a arangiat la 2/14 aprilie, cu ocaziunea serbării hramului seu bisericesc un concert, cu următorul program: Motto: Lasă peptul. 1, »Furtuna« de Dürner, cor bărbătesc; 2, »Primăvăra« de J. Vidu, cor bărb.; 3, »Ședlōrea« de I. Vidu, cor bărb.; 4, »Timpul fôrte s'a schimbat«, poezie de Iosif Vulcan, declamată de juna coristă E. Coșariu; 5, »Crēnga ruptă« de I. Vidu, cor bărb.; 6, »Sus opincă« de I. Vidu, cor micst; 7, »Scara măței«, act glumeț predat de persōnele: Livia Hațeg, L. Balint, C. Damian, T. Jucu, I. Micu, D. Hațeg; 8, »Dobrugēna«, cor micst; 9, »Gemut-am« de I. Czegka, cor bărb.; 10, »Codru Herzeg«, predat în un act de coristul D. Hațeg; 11, »Marșul Român« de I. Vidu, cor. bărb. Tōte piesele se esecutară sub conducerea dlui invetător de acolo Constantin Pava.

Lasă-me să te sārut! Este titlul unei admirabile serenade, a cărei frumoșe versuri sânt datorite inspirațiunei talentatului nostru poet liric și satiric Alesandru C. Cuza. Compozițiunea musicală, de curēnd apărută în editura Maugsch la București, este datorită unui tiner diletant, inzestrat cu talent musical, dl Eugeniu-Bombonel C. Ceur Aslan. Acestă

bucată musicală, a fost cântată cu cel mai strălucit succes pentru cântăreță și compositor, de cătră dna Darclee, româncea nōstră artistă dela opera cea mare din Paris!

Biserica și școlă.

Gimnasiul din Beinș. Causa introducerii limbii maghiare ca limbă de propunere în cele patru clase de sus ale archigimnasiului român gr. c. din Beinș a stērnit o viuă mișcare și iritațiune în clasa inteligentă română de pretotindene, care s'a manifestat și în presa nōstră periodică. Preoții români din diecesa oradană, căreia aparține gimnasiul numit, și în deosebi preoții români din părțile sătmărene, au ținut în cauza acēsta mai multe conferințe și au decis să se conchiame pe 3/15 maiu în orașul Sătmar o conferință generală a tuturor preoților români aparținători diecesei oradane, sub presiul vizarului Ciriac Barbul. Dorința esprimată din mai multe părți este să se ceră ținerea unui sinod diecesan.

Episcopul Mihalyi la episcopul Popea. Cetim în »Foaia Diecesană« din Caransebeș, că prelatul de model din Lugos, Pr. Ssa părinte episcop gr. c. dr. Victor Mihalyi, însoțit de frate-seu vice-colonel în pensiune, a vizitat mercuri la 4/16 l. c. pe Pr. Ssa părinte episcop gr. or. Nicolau Popea în Caransebeș și au fost în aceeaș di ôșpeții Pr. Ssale la mēsă.

Eparchia aradană. *Reuniunea invetătorilor* din eparchia aradană ș-a ținut adunarea generală în 5/17 aprilie, sub presiul dlui dr. Georgiu Popa, asistând și Pr. Ssa episcopul Meșian, carele ținū și o cuvēntare. Invetătorii Ioan Tuducescu, Ioan Vancu și alții cetiră disertatiuni. — *Adunarea fondului preotesc* s'a ținut în 7/19 aprilie sub presiul episcopului. S'a constatat, că la finele anului 1889 fondul s'a urcat la 153,728 fl. 10 cr. Apoi s'a votat suma menită pentru ajutōre la vēduve, orfani și preoții mai slab dotați.

Jubileul de 10 ani al mitropolitului Bucovinei, al Emin. Sale dr. Silvestru Morar Andreevici, se va serbă la 27 aprilie (9 maiu) cu următōrea programă: în 5 maiu liturgie cu docologie în tōte bisericile; în 8 maiu sēra conduct de făclii, cu care ocaziune societatea »Armonia« împreună cu corul seminarial și alți cântăreți disponibili va cântă o serenadă, în pausă între piese va cântă musica militară. În 9 maiu dimineța la 9 ore serviciu divin în catedrală; la 11 ore primirea deputațiunilor în reședință; felicitarea arhiepiscopului și mitropolitului din partea diecesanilor. Solemnitățile vor fi conduse de un comitet arangiator.

Apel la damele române! Ministerul de finanțe a iertat ca comuna bisericescă gr. or. română din Săn-Nicolau-mare, în comitatul Torontal, să pōtă arangia un joc de loterie cu losuri spre a se adună un fond din care să se clădescă acolo școli române confesionale. Pentru arangiarea acestei loterii s'a compus acolo un comitet de dame, sub presiul dōmnei Emilia Halic, care face apel cătră dōmnele și domnișorele române să dāruească spre scopul acesta diferite obiecte, lucruri de mână. Tōte obiectele sânt a se trimite la adresa dnei presidente în Săn-Nicolau-mare până la 3/15 iunie.

Adunare invetătorască în Ludoș. Adunarea generală de primăvăra a subreuniunii invetătorilor din protopresbiteratul Mercurei se va ținē la 29 și 30 aprilie 1 maiu v. (11, 12 și 13 maiu n.) în Ludoș sub presiul dlui Emanuil Beșă, secretar dl Romul Pop. S'au inscris pentru prelegeri teoretice și practice invetătorii: Emanuil Beșă, I. Branișce, Ioan

Oreștian, I. Bendorfean, N. Dobrota, Romul Pop, I. Sava, V. Lazar, ér invetătorul I. Troncă va declamă.

Ce e nou ?

Hymen. *Dl Ioan Bodoin*, absolvent in teologie și ales de preot in Câmpeni, și-a incredințat la 5 l. c. n. de soție pe domnișora Eugenia Olariu, fiica preotului din Tisa in Ardeal. — *Dl Iosif Cirlea*, proprietar in Alba-Iulia, s'a logodit la 3/15 aprilie cu dșora Natalia Rațiu din Blaș. — *Dl dr. George Ilea*, avocat in Baia-de-Criș, la 22 aprilie s'a fidațat cu dșora Ida Csato, fiica dlui Ludovic Csato avocat mitropolitan in Blaș. — *Dșora Maria Sărăcin*, nepota dlui general Teodor Sărăcin și fiica dlui Iosif Sărăcin din Caransebeș, s'a logodit cu dl Mickalski, sublocotenent la reg. de inf. nr. 41 din Cernăuți.

Numiri. *Dl Moise Savu*, practicant în drept la tribunalul din Sibiu, a fost numit subnotar la judecătoria cercuală de acolo. — *Dl Ilie Coca*, adjunct judecătoreșc in Cernăuți, a fost numit secretar la tribunalul de acolo. — *Dl dr. Corneliu Chiselita* a fost numit adjunct judecătoreșc la tribunalul din Siret. — *Dl Ioan Predovici*, practicant la judecătoria cercuală din Ocna-Sibiului, a fost numit vicenotar la judecătoria cercuală din Deva. — *Dl Aurel Radu*, practicant in drept la tribunalul din Timișoara, a fost numit subnotar la judecătoria cercuală din Vinga. — *Dl dr. Ioan Popovici*, candidat de avocat din Budapesta, s'a numit subnotar la judecătoria cercuală din Orșova.

Sciri militare. *Dl Nicolae Dragomir*, căpitan de cl. I dela regimentul de infanterie nr. 64 a fost pus in retragere ca invalid. — *Dl Ioan Muica*, locotenent in rezervă dela regimentul de artilerie nr. 12, se concedia la cererea proprie din armată și intră in armata română in regimentul 6 de artilerie, cu gradul de locotenent. — *Dl Antoniu Fucan*, sublocotenent concediat cu competență de așteptare din regimentul de infanterie 50, s'a transpus in statul activ present, in regimentul de inf. 83. — *Dl Pavel Strulea*, sublocotenent in rezervă dela regimentul de inf. nr. 2, a eșit din armată.

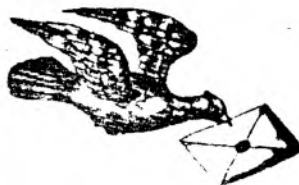
Esposiție de vite 'n Reșinari. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu a arangiat luni la 21 aprilie o esposiție de vite 'n Reșinari. Juriul, sub presiul dlui Eugen Brote, éră compus din dnii D. Comșa, S. P. Bărcian, I. Dancăș, I. Cioran, D. Vidighin din Reșinari, G. Dordea din Bungard, Vlad și I. Muntean din Poplaca și P. Hansu din Gurariului. Esposițiunea de oi a reușit mai bine și a înfăoșat o priveliște foarte frumoasă. S'au dat mai multe premii de câte 4, 3 și 2 fl.

Institute de credit și economii. *Ardeleana* din Orăștie a incheiat anul trecut cu un profit curat de 13,147 fl. 19 cr. Acésta sumă, in adunarea generală din 30 martie, s'a împărțit, contorm propunerii direcțiunei, astfel: pentru interese de 5%, după capitalul social, 3,750 fl., pentru fondul de rezervă 939 fl. 71 cr., tantiemă la oficiali 281 fl. 83 cr.; scopuri filantropice și culturale și anume: 1-a cotă anuală pentru crearea unui fond de 2000 fl. pe sama casinei române din Orăștie 200 fl., a doua cvotă anuală pentru crearea unui fond de 1000 fl. pe sēma protopresbiteratului gr. or. din Orăștie 100 fl., a doua cvotă cu aceeaș menire pentru protopopiatul gr. c. al Orăștiei 100 fl., pentru fondul corului micșt din Orăștie 50 fl., pentru esposiția de acolo 50 fl., pentru pomul de Crăciun 52 fl. 88 cr., pentru reuniunea română de inormentare 25 fl., pentru patru școli din giur câte

20 fl., suma 657 fl. 88 cr.; dividendă la acționari 3,750 fl., la fondul de rezervă 3,500 fl., profit transportat pe anul viitor 267 fl. 77 cr. — *Victoria* din Arad in adunarea sa generală ținută la 23 martie a raportat, că profitul curat al anului trecut a fost 11,514 fl. 12 cr.; dividendă s'a ficsat cu 6% adecă cu 6 fl. după acție; restul s'a dat fondului de rezervă și ca tantieme; pentru scopuri filantropice au ajuns 100 fl., care s'a dat școlei gr. or. române din Arad.

Necrolog. *Livia Cioran*, fiica dlui Emilian Cioran, preot in Reșinari, a murit la 8/20 l. c. in etate de 15 ani.

Poșta redacțiunei.

Bulevardul Elisabeta 12. Fiind că ai trimis acelaș raport din vorbă 'n vorbă și la altădar, care l'a și publicat, noi nu l'am mai putut intrebuiță așa cum ni l'ai trimis. Usăm de ocașiunea asta spre a rugă pe colaboratorii noștri: să nu trimită aceeaș lucrare de odată și noue și altor

șiare, căci pentru publicul nostru cetitor mic e destul decă apare intr'un loc.

Chiug. Nu le putem intrebuiță. Nici nu cerem altele. De vei culege poporale, intocmai cum le cântă poporul, trimite-ne de acelea.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forte fofositoare in tôte bólele de stomac.

Schutzmarke.

Viudecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigăile, colica, catarul de stomac, acréla 'n gât, gălbinarea, gréta, vėrsarea, durerile de cap (decă provin din stomac), sgărciunile de stomac, inuețura, ingreunarea stomacului, hemo-roidale etc. Prețul unei sticle, cu Marca de inventiune, instrucțiune pentru intrebuițare 40 cr.; duplă 70 cr. Expedițiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, in Kreamsier (Moravia).

Avertisment! Veritabilele picături de Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imitēza mult. *Semnul veritabilității* este, că fiecare sticlă trebuie să fie împachetată in hărtie roșie, *provădută cu marca de sus și să aibă regulele de intrebuițare*, mai observându-se, că este tipărită in *imprimeria lui H. Gusek in Kreamsier.*

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se intrebuițēza cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incuieri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kreamsier. Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă bani se trimit inainte, se espedēza franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell ru sânt niște lécuri secrete. Desciierea se află in regulele de intrebuițare care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare: in *Oradea-mare* la farmaciști: E. Ember, Lud Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Heringh și la misericordiani; in *Beretyó-Uffalu* la farm. Geza Tamásy, in *Kis-Marja* la farm. Fr. Gallasy; in *Komádi* la farm. G. Scholtz; in *Salonta* la farm. L. Kovács și Fr. Podrăczky; in *B. Diosig* la L. Vaday. 27-44

Călindarul săptămănei.

Din sept.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Duminea purtat.	de mir Ev. dela Marcu c. gl. 2, a inv. 3.		res. ap.
Duminea	15 SS. ap. Arist. și Pud.	27 Anastasiu	4 48/7 5
Luni	16 Cuv. Simeon	28 Vitalis	4 46/7 7
Marți	17 Mart. Agapia	29 Petrus	4 45/7 8
Mercuri	18 Par. Ioan	30 Eutropia	4 43/7 9
Joi	19 Cuv. Ioan Pust.	1 Maiu Mt. Filip	4 42/7 11
Vineri	20 Par. Teodor Trich	2 Sigismund	4 41/7 12
Sămbătă	21 Mart. Ianuaru	3 Afl. crucei	4 30/7 14

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Húgel in Oradea-mare.